

## KOMMUNIKATIONSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 12/2005 rd

### Rundradion Ab:s förvaltningsråds berättelse till riksdagen om bolagets verksamhet år 2004

#### INLEDNING

##### **Remiss**

Riksdagen remitterade den 7 april 2005 Rundradion Ab:s förvaltningsråds berättelse till riksdagen om bolagets verksamhet år 2004 (B 2/2005 rd) till kommunikationsutskottet för beredning.

##### **Sakkunniga**

Utskottet har hört

- statssekreterare Perttu Puro, kommunikationsministeriet
- förvaltningsrådets ordförande Mika Lintilä, verkställande direktör Arne Wessberg och

verkställande direktör Mikael Jungner, Rundradion Ab

- planerare Sami Virtanen, Förbundet för Hörselvård
- avdelningschef Jari Heiskanen och enhetschef Kaisa Alanne, Finlands Dövas Förbund rf
- it-ansvarig Teuvo Heikkonen och utvecklingschef Juha Sylberg, De Synskadades Centralförbund
- verkställande direktör Jyrki Ojala, Suomen Kaapelitelevisiolitto ry
- direktör Satu Kangas, Mediernas Centralförbund rf.

#### UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

##### **Motivering**

##### **Allmänt**

I samband med behandlingen av propositionen RP 241/2001 rd om ändring av lagstiftningen om kommunikationsmarknaden framställde riksdagen ett förslag som gällde förvaltningsrådets skyldighet att årligen lämna en berättelse till riksdagen, såsom det föreskrivs i lagen om Rundradion Ab (1380/1993). Utskottet anser det också nödvändigt att riksdagen utifrån förvaltningsrådets berättelse regelbundet kan behandla Rundradion Ab:s verksamhet och på så sätt styra rundradiobolaget som underlyder riksdagen.

##### **Det allmännyttiga uppdraget**

Berättelsen hänvisar till undersökningar enligt vilka finländarna värdesätter Rundradion Ab:s offentliga drag på mycket bred front. De värderingar som ligger till grund för Rundradion Ab:s programverksamhet är att man fokuserar på det finländska, det tillförlitliga, det oavhängiga, det mångfaldiga och det högklassiga i sitt programutbud. Underhållning som följer de värden som gäller för det allmännyttiga uppdraget kallas enligt berättelsen för stimulerande underhållning. Stimulerande underhållning sägs betona vikten av att ta hänsyn till tittarnas och lyssnarnas sinnesstämningar; ingen ska behöva känna sig förlöjlid eller mobbad och programmen får inte

främja apati och passivitet. Underhållningsprogrammen ska istället ge möjlighet att betrakta samhällsfenomen med humor och satir som medel.

I sitt utlåtande KoUB 21/2004 rd om Rundradion Ab:s förvaltningsråds berättelse om bolagets verksamhet år 2003 tog utskottet upp bolagets offentliga uppdrag för omfattande behandling och betonade att Rundradion Ab bör ha ett brett, högkvalitativt, allsidigt och varierande programutbud. Utskottet understryker på nytt att programmen bör vara professionellt gjorda och hålla en hög kvalitet.

#### *Hörsel- och synskadade*

Vid sin behandling av den aktuella berättelsen vill utskottet särskilt framhålla frågor som gäller hörsel- och synskadade. Redan i sitt betänkande KoUB 21/2004 rd betonade utskottet inte bara det inhemska inslaget i programutbudet utan också vikten av att ta hänsyn till minoriteter som hörselskadade och döva också i programmen för majoriteten. Expertutfrågningen gav vid handen att det i Finland finns uppskattningsvis 740 000 personer med olika grader av hörselskador. Av dem kan cirka 30 000 inte höra ljudet i tv-sändningarna ens med hjälpmedel. Av dessa utgör de döva som behärskar teckenspråken en knapp femtedel, dvs. cirka 5 000. Det totala antalet personer som behärskar teckenspråk uppskattas i Finland uppgå till cirka 15 000.

I definitionen på allmännyttig verksamhet enligt lagen om Rundradion Ab ingår skyldigheten att behandla de finskspråkiga och svenskspråkiga medborgarna på lika grunder i programverksamheten och tillhandahålla tjänster på samiska, romani och teckenspråk och i tillämpliga delar även för andra språkgrupper i landet. Expertutfrågningen visade att de tjänster som Rundradion Ab tillhandahåller på teckenspråk inte är tillräckliga för att betjäna dem som använder teckenspråk som språkminoritet. Vidare framhölls att ur de teckenspråkiga dövas synvinkel förbättrades Rundradion Ab:s tjänster inte under år 2004. YLE24 producerar fortsättningsvis dagliga nyhetssändningar på teckenspråk samt på lördagar programmet Viikko viitottuna. Nyhets-

sändningarna är fem minuter långa, och veckoöversiktens längd är tio minuter. Vidare konstaterades att utöver dessa program produceras till exempel inga regelbundna aktualitetsprogram som kunde fördjupa de dagliga nyhetssändningarna, och även andra program såsom barnprogram på teckenspråk förekommer ytterst sporadiskt.

I berättelsen uppges att cirka 20 procent av Rundradion Ab:s programutbud, bortsett från musik-, sport- och barnprogrammen, textas särskilt för hörselskadade. Av det totala utbudet textas cirka 60 procent. Också YLE:s text-tv har omfattande servicesidor för hörselskadade. Organisationerna för de hörselskadade har dock framhållit att programtextningen i dess nuvarande omfattning är otillräcklig och anser att man bör eftersträva textning av samtliga program och även direktsändningar. Utskottet menar att de hörselskadades situation bör förbättras bland annat genom ökad textning på de inhemska språken.

Utskottet konstaterar att radion av hävd har varit en viktig informationskälla för synskadade. Utöver nyhets- och aktualitetsprogram samt övriga faktaprogram spelar också underhållningen en viktig roll. Särskilt Rundradions utbud av hörspel står de synskadade nära. Enligt sakkunnigutlåtanden minskar andelen hörspel hela tiden och det traditionella fiktiva hörspellet hotar att helt försvinna från YLE:s kanaler. Enligt en utredning som delgetts utskottet önskar en stor del av de synskadade att denna trend skall gå att svänga.

Utskottet har gjorts uppmärksam på att det för personer med nedsatt syn vore angeläget att få textens storlek och kontrast justerad enligt individuella behov. Den digitala tv-tekniken antas ge goda möjligheter för detta. Utskottet konstaterar att textningen förbättrar informationens tillgänglighet för många olika åskådargrupper. Det gagnar invandrare, andraspråksinlärare, personer med inlärningssvårigheter och barn som lärt sig läsa samt en stor grupp äldre personer. Det handlar inte endast om tjänster för specialgrupper utan om att tv-programmen görs mer tillgängliga för alla.

### *Trafikinformation*

I sitt betänkande KoUB 21/2004 rd uppmärksamgör utskottet förvaltningsrådet på att bolaget i sin verksamhet bör se på sitt allmännyttiga uppdrag och hur det skall fullfölja uppdraget och vidareutveckla det bland annat beträffande en viktig fråga för trafiken och den vägen för den stora allmänheten som lyfts fram vid utfrågningen av sakkunniga, nämligen att säkerställa rättidig trafikinformation. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att Rundradion Ab:s åtgärder har resulterat i att trafikinformationen numera i högre grad än förr ges i rätt tid. Samtidigt framhåller utskottet att Rundradion Ab för att göra informationsinslagen mer tillgängliga bör säkerställa att den kanal som används för informationen, nämligen Radio Suomi, har ett programutbud som intresserar den stora allmänheten.

### **Finansiering av Rundradion Ab:s verksamhet**

Kommunikationsutskottet uppmärksammar här på nytt det som konstateras i protokollet om systemet för radio och tv i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna i Amsterdamfördraget att systemet för radio och tv i allmänhetens tjänst inom medlemsstaterna har ett direkt samband med demokratiska, sociala och kulturella behoven i varje samhälle och med behovet att bevara mångfalden i medierna. Bestämmelserna i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen begränsar inte heller medlemsstaternas befogenheter att finansiera en offentlig rundradioverksamhet. Finansieringen ska beviljas rundradiobolagen för att de ska utföra det uppdrag att verka i allmänhetens tjänst som har tilldelats dem, utformats och organiserats av varje medlemsstat och i den utsträckning som finansieringen inte påverkar handelsvillkoren och konkurrensen inom gemenskapen i en omfattning som kan strida mot det gemensamma intresset, varvid kraven på att utföra uppdraget att verka i allmänhetens tjänst ska beaktas. Enligt 6 § i lagen om statens televisions- och radiofond (745/1998) ska vid fastställandet av televisionsavgiften beaktas bland annat Rundradion Ab:s möjligheter att sköta de lagstadgade uppgifter som gäller all-

männnyttig verksamhet och som uppställts för den, konkurrensläget i branschen samt den allmänna ekonomiska utvecklingen.

Den tekniska utvecklingen medför förändringar i det allmänna informationsfältet vilket också påverkar radio och tv. Ingen ifrågasätter längre mobilavlyssningar av radio och mobiltelefonvetittande är en av våra framtida utmaningar. I takt med den tekniska utvecklingen bör vi också se över grunderna för televisionsavgiften och därigenom finansieringen av Rundradion Ab:s verksamhet. Utskottet anser att överväganden om finansieringsgrunderna bör gynna ny teknik samtidigt som man ser till att Rundradion Ab:s allmännyttiga uppdrag tryggas. Utskottet uttrycker bekymmer över att televisionsavgiften belastar ensamstående personers ekonomi tyngre än familjeekonomier. Pensionärer och studerande vilkas ekonomiska situation i allmänhet är svagare än hos andra befolkningsgrupper, bor ofta ensamma. En annan fråga är att familjer som till exempel på grund av arbetssituationen är tvungna att hålla bostäder på två olika adresser tvingas betala flera televisionsavgifter.

### **Övrigt**

Enligt 17 § i lagen om televisions- och radioverksamhet (744/1998) ska en utövare av televisionsverksamhet för program som producerats av oberoende producenter reservera 15 procent av sin sändningstid, till vilken inte räknas sådan tid som reserverats för nyheter, sportevenemang, underhållningsprogram av tävlingskaraktär, reklam, teleköpsändningar och text-tv-sändningar, eller alternativt 15 procent av sin budget för programutbud. Enligt berättelsen uppgick andelen program producerade av oberoende producenter till 19 procent. Utskottet anser att dessa program i berättelsen bör specificeras enligt programområde.

Dessutom noterar utskottet att vissa digitala tv-anläggningar inte har fungerat problemfritt i fråga om till exempel textning. Det är viktigt att de nya apparater som tas i bruk är användarvänliga och framför allt att de inte är behäftade med

fel eller problem som bidrar till en långsammare övergång till digital-tv.

**Förslag till beslut**

Med stöd av det ovan anförda föreslår kommunikationsutskottet

*att riksdagen godkänner berättelsen och*

*att detta betänkande sänds till Rundradion Ab för kännedom.*

Helsingfors den 26 maj 2005

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Matti Kangas /vänst  
medl. Mikko Alatalo /cent  
Leena Harkimo /saml  
Saara Karhu /sd  
Marjukka Karttunen /saml (delvis)  
Inkeri Kerola /cent  
Risto Kuisma /sd  
Reino Ojala /sd

Erkki Pulliainen /gröna  
Eero Reijonen /cent  
Pertti Salovaara /cent  
Arto Seppälä /sd  
Timo Seppälä /saml (delvis)  
Lasse Virén /saml  
Raimo Vistbacka /saf  
ers. Lyly Rajala /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Mika Boedeker.